

INDHOLDSFORTEGNELSE | Vore Kirkegårde

<i>Hovednummer:</i>	<i>Tillægget:</i>
Hortonom Axel Andersen: Konkurrence om kirkegård i Frederikshavn 1	Fra danske Dagblade 1 Modtagne skrifter 3 Fra blade og tidsskrifter 4 Resolutioner 6
Hortonom Axel Andersen: Kirkegårdskultur – Landslaget for kirkegårdskulturs tidsskrift 6	
Landsarkitekt Samuel Kaldén: At pleje mindet! 8	

Nr. 1 . April 1971 – Bind 24
Tidsskrift udgivet af
Foreningen for Kirkegårdskultur.
Red.: Hortonom Axel Andersen,
Ørnevej 1, 2630 Taastrup.
Eksp.: Kgd.sinspektør Poul W. Olsen,
Pileallé 2, 2000 København.

Fra danske Dagblade

København, Sundby. 718(489.11)

31/12 70. Amagerbl. Københavns kommune skylder en begrundelse for at nedlægge Sundby kgd., der betjener en bydel med 100.000 indbyggere. Bladet foreslår bevarelse samt anlæggelse af en ny kgd. i Sundbyvester.

Solrød. 718(489.11)

2/3 71. Roskilde Tid. og Roskilde Dgbl. Mhrd. har taget initiativ til en henvendelse til de øvrige fire sogne i storkommunen om fælles indkøb af kirkegårdsjord.

Farum. 718(489.12)

14/11 70. Fr.borg Amts A. Efter gudstjeneste indviedes den nye kgd. af sognepræsten T. Gudmand-Høyer.

Gørlose. 718(489.12)

26/1 71. Fr.borg Amts A. En regulering af kgd.en har fundet sted.

Hillerød. 718(489.12)

3/11 70. Nord-Aktuelt. Askefællesgrav er indviet på Skansebakkenkgd.

Hornbæk. 718(489.12)

7/2 71. Fr.borg Amts A. Mhrd.et drøfter indretning af ny urnegravplads med 60 grave.

Jørnlunde. 718(489.12)

8/3 71. Fr.borg Amts A. Provstiudvalget har godkendt reguleringsplanen. Arbejdet indledes i maj måned og vil vare 5–6 år. (Landskabsarkt. Breinholdt.)

Mårum. 718(489.12)

11/2 71. Fr.borg Amts A. Fra efteråret er der arbejdet på en kgd.sudvidelse mod syd, der næsten fordobler kgd.en. Mod amtsvejen er opført en mur, mens der er trådhegn på de andre sider. Der bliver anlagt parkeringsplads såvel udenfor udvidelsen som inde på den.

Tibirke. 718(489.12)

25/2 71. Fr.borg Amts A. Kgd.sudv. mod nordøst er ved at være afsluttet.

Hørby. 718(489.13)

18/2 71. Holbæk Amts Venstrebl. På menigheds-møde blev to reguleringsplaner udarbejdet af kgd.sinspektør H. D. Ørsted, forelagt.

Benløse. 718(489.14)

1/3 71. Ringsted Dgbl. Mhrd. har vedtaget en kgd.sudv. mod syd med 286 gravsteder. Arealet bliver omgivet af kampestenmur som om den ældre del. Arealet blev erhvervet for et par år siden. Udgift ca. 112.000 kr. (Landskabsarkt. H. Breinholt-Nielsen.)

Korsør. 718(489.14)

20/2 71. Sjæll. Tid. Kirkegården vil være fuldt belagt om 5 til 10 år, man har til hensigt at købe en grund til udvidelse.

Pedersborg. 718(489.14)

18/2 71. Sjæll. Tid. Sorø byråd har godkendt bebyggelsesplan udarbejdet af landskabsarkt. Peter Brogård for området omkring Pedersborg kirke. Arbejdet blev til for at skaffe plads til en kgd.sudv. På længere sigt bliver præstegården og præstegårdshaven til kgd. Nationalmuseet har givet til-sagn om godkendelse af planen, hvis kgd.sudv. udformes som grønsvær-dækkede grave med gravsten i plan med terræn.

Slagelse. 718(489.14)

9/2 71. Sjæll. Tid. Det areal, som kommunen overdrog menighedsrådene for 500.000 kr. til en ny kgd., har vist sig ikke at være kommunens ejendom. Nu må mhrd.ne forhandle med den virkelige ejer, frøavlscentret Hundsballe, om købet af arealet.

Elmelunde. 718(489.15)

11/2 71. Møns Tid. En brevskriver kritiserer ødsel anvendelse af dyre byggematerialer ved kapelbyggeri, samt en dyr kgd.sudvidelse, der ikke kan anvendes, fordi gravstederne er for små til, at en kiste kan sættes ned.

- Fensmark.* 718(489.15)
11/12 70. Nord-Aktuelt. Den nye kgd. foreslås opdelt i korsformede gravgårde hver med plads til 8 enkeltgravsteder. Den gamle og nye kgd. knyttes sammen ved en gang af to rækker fliser (arkt. K. Toftvad.)
- Odense.* 718(489.21)
14/12 70. Kr. Dgbl., Ekstra Bl. Byrådet tager beslutning om gravsted og begravelse bliver gratis. Stiftsovrigheden anbefaler kirkeministeriet at billige vedtagelsen. Ordningen er foreslået for at opheve misforholdet mellem de kommunalt drevne kirkegårde og de af menighedsråd drevne.
- Kerteminde.* 718(489.21)
4/12 70. Fyens Stiftst. Nyt kapel til 400.000 kr. ventes sat i gang snart. Der bliver kapelsal med ca. 60 siddepladser. Projektet er 4 år gammelt.
- Ringe.* 718(489.22)
29/1 71. Fyns T. og Fyens Stiftst. Kgd.sudv. mod vest påtænkes, arealet skal anvendes til kiste- og urnefællesgrav.
- Vester Åby.* 718(489.22)
13/1 71. Fyns T., 20/1. Fyens Stiftst. Kirkeministeriet har krævet visse ændringer i planer for at kunne godkende kgd.sudv.
- Fuglse.* 718(489.31)
7/12 70. Loll T. Den vandlidende nordlige kgd.sdel drænes. Udgift 18.000 kr.
- Maribo.* 718(489.31)
6/1 71. Loll.-Fal. Folket. Urnegårdshaven anlægges nu, det er et areal mellem kgd.en og Maribo Sønderø, og bliver en begravelsesplads i naturanlæg anonym eller ikke efter ønske.
14/1 71. Ny Dag. Mhrd. har nedsat et kgd.sudvalg, der særlig tager sig af forarbejdet med henblik på etablering af en ny kgd.
- Rødby.* 718(489.31)
16/2 71. Loll.-Fal. Venstrebl. Mhrd. har vedtaget at modtage kommunens tilbud om køb af 11.990 m² jord for 53.955 kr. til fremtidig udv. af kgd.
- Nørre Alslev.* 718(489.32)
4/3 71. Loll.-Fal. Venstrebl. Planer til kgd.sudv. er godkendt, arbejdet påbegyndes, når vejret tillader det. Udvidelsen omfatter 190 gravpladser og 42 urnegravpladser.
- Brønderslev.* 718(489.41)
24/12 70. Vendsyssel T. Gartnere i B. har indklaget mhrd. for monopoltilsynet i anledning af kgd.svedtægtsændring.
- 7/1 71. Vendsyssel T. Mhrd. oplyser, at vedtægtsændringen endnu ikke er stadfæstet af stiftsovrigheden, men man har et mundtligt tilsagn. Vedtægtsændringen består i et forbud mod erhvervs-mæssig arbejde på kgd.en uden for normal arbejdstid. Mhrd. vil indkalde de utilfredse gartnere til forhandling.
14/1 71. Ålborg Stiftst. Takket være loven om offentlighed i forvaltningen, viser det sig, at hele sagen „er en storm i et glas vand“: 8 gartnere har sendt mhrd. et brev, hvori de godkender vedtægtsændringen, og beder om en forhandling gennem repræsentant om små praktiske forhold; men har samtidig bedt om, at brevet indhold absolut ikke kom til pressens kundskab.
15/1 71. Vendsyssel T. På møde mellem mhrd. og gartnere fra Brønderslev aftales de fremtidige arbejdsvilkår i fuld enighed.
- Frederikshavn.* 718(489.41)
27/11 70. Ålborg Amtst. 375 arkitekter har rekvireret materiale til konkurrencedeltagelse om kgd. i Frederikshavn.
8/1 71. Vendsyssel T. ml. fl. Over 100 arkitekter har indsendt projekt.
15/1 71. Vendsyssel T. m. fl. Blandt 105 projekter har dommerkomiteen udvalgt: 1. pris (25.000 kr.) Arkt. Niels Bang og Peter Borup sammen med fru Annalise Borup og arkt.stud. Torben Roepstorff, København. 2. pris (20.000 kr.) Arkt. Hans Dall og Torben Lindhardtzen, København. 3. pris (10.000 kr.) Michael Steen Johansen, sammen med Jens Th. Arnfred, Svend Algren og Jørn Topholm, København. Desuden indkøbtes et projekt af Claus Eskildsen og Erik Lagoni Jacobsen, Horslunde, for 5.000 kr. og et projekt af arkt. Søren Bjerg, Brand, tildeltes hædrende omtale. Formand for dommerkomiteen var direktør L. A. Larsen. Projekterne blev ophængt i Ørnevejskolens aula, hvor udstillingen fyldte 240 lm.
- Hirtshals.* 718(489.41)
10/12 70. Ålborg Amtst. 24/2 71. Vendsyssel T. Den nye kgd. i Emmersbæk bliver planlagt af landinspektørfirmaet Birk og Boe, Hjørring. Vandrekirken fra Skalborg bliver flyttet hertil.
- Skagen.* 718(489.41)
4/3 71. Vendsyssel T. Mhrd. har modtaget et egetrækors fra en anonym til opsættelse på gravstedet for de omkomne ved Speeds stranding i 1909.
- Vejedslev.* 718(489.42)
5/11 70. Morsø Folkebl. Kgd.en udvides mod syd med 220 nye grave eller 2.000 m². Der opsættes 120 m nyt stendige.

Løgstør. 718(489.43)
10/3 71. Ålborg Amtst. Mhrd. har anmodet kommunen om drøftelse af areal til udvidelse af kgd.

Ålborg. 718(489.43)
28/11 70. Ålborg Stiftst. Tyske grave er blevet forsynet med gravsten af belgisk granit.

Års. 718(489.43)
23/12 70. Ålborg Amtst., Ny Tid. Mhrd. købte for 2-3 år siden 7 tdl. til ny kgd., nu undersøges om der findes et mere centralt beliggende areal.

28/1 71. Ålborg Amtst., Ny Tid. En del af kgd.s diget istandsættes og ved omlægning skaffes ca. 100 gravpladser.

25/2 71. Ålborg Amtst., Ny Tid. Års kommune har tilbudt at mageskifte 3,7 ha ved Gl. Tingvej med mhrd.s 3,3 ha ved Nibevej. Mhrd. arbejder med undersøgelse af arealet.

Randers. 718(489.44)
15/12 70. Folkebl. for Randers og omegn. På en fireårsplan står: Anlæg af urne- og kistegravsteder 2.000.000 kr. - evt. køb af jord til ny kgd. og læplantning 500.000 kr., udvidelse af kapel på Nordre kgd. 300.000 kr., istandsættelse af hovedgange 250.000 kr., mur om en del af Nordre kgd. 200.000 kr. For 1971/72 60.000 kr. til anlæg af urne- og kistebegravelser og 80.000 kr. til istandsættelse af hovedgange.

Skive. 718(489.45)
26/1 71. Skive Folkebl. Anlægs- og gartnerarbejderne på den nye Skive-Resen kgd. er efter offentlig licitation overdraget entreprenør Chr. Hjort, Kjellerup, for 1.762.233 kr. Den samlede anlægsudgift bliver ca. 2.170.000 kr. og den nye kgd. forventes færdig mod slutningen af 1972.

Rindum. 718(489.46)
10/2 71. Ringkøbing Amts Dgbl. En udvidelse på 2400 m² er under udførelse, arealet er drænet og beplantet, og man er i gang med at gøre diget færdigt. Kgd.sudv. kommer til at koste ca. 25.000 kr.

Grundfør. 718(489.47)
15/2 71. Århus Stiftst. Hinnerup kommune har ansøgt om amtsrådets tilladelse til vederlagsfrit at overdrage en parcel på 1916 m² til kgd.sudv.

Hammel. 718(489.47)
2/3 71. Skanderborg Amts A. Kgd.smur mellem gl. og ny kgd. skal nedbrydes. Ny mur om udv. udbydes i licitation.

Stilling. 718(489.47)
10/12 70. Århus Stiftst. Det påtænkes at opføre nyt ligkapel.

Jelling. 718(489.48)
13/11 70. Vejle Amts Folkebl. En udv. af kgd. er aktuel, der kan blive tale om at overtage øvelses-skolens areal, når denne om 5 år er flyttet, forinden skal Nationalmuseet have lejlighed til at undersøge arealet.

Brørup. 718(489.49)
4/12 70. Kolding Folkebl. De ikke mere benyttede arealer udlægges som grønt område om kirken.

Guldager. 718(489.49)
1/12 70. Vestkysten. Det areal som er reserveret til kgd.sudv. må anlægges i løbet af 1-2 år. Kommunen har betinget godkendt planen.

Skast (Skads). 718(489.49)
21/12 70. Vestkysten. Det nye kgd.sareal, der har været i brug i nogen tid, skal nu gøres færdigt, der plantes læhegn.

Tjæreborg. 718(489.49)
30/11 70. Vestkysten. Mhrd. har besluttet at anlægge 100 urnegravsteder.

Rødding. 718(489.61)
4/3 71. Jydske Tid., Kolding Folkebl. Mhrd. mageskifter et areal på 0,8 ha med kommunen og får 1,5 ha i stedet, udvidelsen må ske i løbet af 2 år.

Rinkenæs. 718(489.63)
10/2 71. Jydske Tid., Dannevirke. 11/2 Sønderjyden. Amtslægen har ikke kunnet godkende udvidelsesarealet til Korskirkegården p. gr. a. jordens kiselindhold. Indenrigsministeriet skal nu udtale sig.

Lønudvalg for kirkeligt ansatte. 718.007:061.22(489)
14/12 70. Kr. Dgbl. Foreningen af danske kirkegårdsledere er repræsenteret med 1 medlem i et lønudvalg nedsat af kirkeministeriet. Lønudvalget skal være rådgivende i forhold til de kompetente myndigheder i alle sager om løn, ansættelse og faglige spørgsmål.

Modtagne skrifter

Ved Vestre Kirkegårds 100 års jubilæum. 718(489.11)

I anledning af 100 års jubilæet mandag den 2. november 1970 udgav Københavns Begravelsesvæsen en mindebog med et historisk afsnit forfattet af stadsarkivar, dr. phil. Sigurd Jensen: Vestre Kirkegård 1870-1970, og et anlægs- og beplantningshistorisk afsnit af inspektør, hortonom Arne Falmer-Nielsen: Vestre Kirkegård som have og park. Redaktionen har stadsarkivar, dr. phil. Sigurd Jen-

sen stået for. Der findes nu to udmærkede bøger om Vestre Kirkegård: Vestre Kirkegård 1870–1920, udgivet ved 50 års jubilæet og nu omhandlede. De supplerer hinanden på udmærket vis.

Et oplag er udbudt til salg til interesserede på kirkegårdens kontor.

(Ved Vestre Kirkegårds 100 års jubilæum, den 2. november 1970. Redigeret af stadsarkivar, dr. phil. Sigurd Jensen, Tillæg til Historiske Meddelelser om København, årbog 1970, udgivet af Københavns Begravelsesvæsen. 76 sider.)

Mariebjerg Kirkegård, Gentofte kommune.

718(489.11)

I en lille otte-siders folder i format A6 giver Gentofte kommune oplysninger om, hvad man har at gøre i tilfælde af dødsfald i familien og giver tillige en redelig oversigt over de forskellige gravstedstilbud, som Mariebjerg Kirkegård giver på de specielle afdelinger både for kiste- og urnegravsteder. Hver afdeling har sin egen lille illustration i form af en vignet i løs streg. Ligeledes gøres opmærksom på de pligter, man påtager sig ved erhvervelse af gravsted.

Ålborg Østre Kirkegårds kapelkrematorium.

718(489.43):726.83

I september 1969 blev Ålborgs nye krematorium på Østre Kirkegård taget i brug. Den gang gik begivenheden ret stille af, men nu har kirkegårdsbestyrelsen udgivet en 16 siders brochure i format A5, der i ord og billeder fortæller om bygningskompleksets tilblivelse.

Fra blade og tidsskrifter

Folkeforbundet for tilsyn med tyske krigsgrave og forbundsregeringen.

718:061.22(43):718:725.945.2(43)

87 forbundsmedlemmer har rettet spørgsmål i forbundsdagen om hvor meget folkeforbundet (Volksbund Deutscher Kriegsgräberfürsorge) støtter forbundsregeringen i den påhvilende omsorg for de tyske krigsgrave i udlandet.

Herpå blev svaret: Indtil slutningen af 2. verdenskrig var det statens opgave at sørge for krigsgravsteder, men efter krigsafslutningen, inden staten var i stand til igen at tage denne opgave op, begyndte VDK på eget initiativ at arbejde, dette førte til, at forbundskansler Dr. Adenauer ved et brev af 25. november 1954 delte opgaverne således, at forbundsrepublikken afslutter overenskomster med de fremmede stater og benytter folkeforbundet som udøvende organ. Udgifterne deles af forbundsrepublikken og folkeforbundet. Nogen aftale om delingen findes ikke, men anlægget af soldaterkirkegårde fra 2. verdenskrig betales med 40 % af forbundsregeringen.

I 2. spørgsmål ønsker man oplyst udgifterne til de tyske krigsgrave i udlandet i årene 1952–69 og i hvilket omfang folkeforbundet selv har udredt disse. Udgifterne beløb sig således:

	ialt	folkeforbundets andel
	mill. DM	mill. DM
Registrering, samling	55,4	24,8
Anlæg, udbygning	93,1	61,9
Vedligeholdelse	34,4	12,7
Ialt	182,9	99,4

Forbundsrepublikken har således tilskudt 81,4 mill. DM, desuden har forbundsrepublikken betalt den franske regering 11 mill. DM for vedligeholdelse af krigsgravsteder.

Som 3. spørgsmål ønskes oplyst, hvor langt man i det nævnte tidsrum er nået med omsorgen for de tyske krigsgrave i østlige og vestlige udland og hvor store udgifterne bliver i de kommende år fordelt på anlæg og vedligeholdelse. Svaret er her, at i øst har det hidtil ikke været muligt at afslutte nogen overenskomst om pasning. Der er der indtil nu kun få lokale uofficielle aftaler gennemført. Derimod i vest er gravidentificeringen i det væsentlige afsluttet. Fra 2. verdenskrig mangler anlæg af følgende kirkegårde: Frankrig 1, Grækenland 2, Tunesien, Danmark 30 små anlæg og i forskellige lande delvise anlæg og udvidelser. Fra 1. verdenskrig haves 198 anlæg i Frankrig om hvilke blev sluttet aftale i 1964, endvidere er der også udvidelsesarbejde i Belgien. Udgifterne til disse arbejder er budgetteret for årene til 1975 for anlæg ca. 63 mill. DM og for vedligeholdelse ca. 43 mill. DM. Efter 1975 vil restere ca. 120 anlæg fra 1. verdenskrig i Frankrig at udføre. Vedligeholdelsen omfatter f. t. ca. 1,4 mill. grave, som koster ca. 8 mill. DM årligt.

4. spørgsmål lyder: Hvornår har forbundsregeringen beregnet at være færdig med anlægsarbejder i de vestlige lande incl. gravene fra 1. verdenskrig i Frankrig? – Anlægsarbejderne for 2. verdenskrig skal være afsluttet 1975, mens 1. verdenskrigs er foreslået 1980, men det afhænger af, om de nødvendige midler stilles til rådighed.

Sidste spørgsmål ønsker bekræftet om forbundsregeringen deler spørgsmålsstillernes opfattelse, at de tyske krigsgrave i udlandet i anlæg og vedligeholdelse skal svare til vore tidligere vestlige krigsmodstanderes soldaterkirkegårde. Forbundsregeringen deler denne opfattelse, at de tyske krigsgravs-anlæg i det væsentligste skal svare til de tidligere vestlige modstanderes, der er i hvert fald ikke tænkt på en sammenligning med så store mindelpladser som Douaumont. (Deutsche Friedhofskultur 60(1970)12:239, 61(1971)1:14.)

Gravstedsanlæg.

718:712.3

Mange gode gravstedsanlæg med foto og plantegninger og plantelister. (Deutsche Friedhofskultur 60(1970)8:160–68, 10:194–209.)

Symbol – dekoration eller hvad? 718:726.825.1/4
Lige fra stenalderens første gravminder har det været brugt at anvende symboler, men hvad de betyder er dunkelt for mange moderne mennesker. (Ignis 42(1970)10:139–41.)

Hvad er forkert ved gravminderne? 718:726.825.1/4
En konference arrangeret af Centrale gravvårds-kommittén er afholdt i Nässjö med 200 deltagere. Foredragsholdere var kirkegårdschef Gösta Hagbert, museumsintendant Torsten Ahlstrand og direktør Ture Stämberg. (Ignis 43(1971)1:8–13.)

Golzheimer kgd., Düsseldorf. 718(43)
Golzheimer kgd. fra 1804 blev lukket 1898, men nu bliver den åbnet som mindepark med den gamle træbestand og gamle monumenter bevaret i grønt anlæg. (Deutsche Friedhofskultur 60(1970)9:155–56.)

Hamburg. 718(43)
Hamburg har fået ny kirkegårdslov. (Deutsche Friedhofskultur 60(1970)9:183–88.)

Hannover, Lake kgd. 718(43)
Efter 1. prisvindernes plan i konkurrence i 1962 udføres den 88 ha store kgd. i byens nordøstlige udkant. 1. etape blev taget i brug 1968. Idéen er om et fælles kapelanlæg at opbygge et system af enkelt kirkegårde adskilt fra hinanden ved beplantninger og 2 m høje volde. Et areal på 17,5 ha blev anlagt fra 1966 og taget i brug 1968 samtidig med materialgård, hvor der er indrettet et provisorisk kapel. (Deutsche Friedhofskultur 60(1970)6:111–21.)

Moltenort mindekirkegård. 718(43)
I Moltenort ved Kiel findes en kirkegård uden grave. Den er indrettet som mindelund for faldne ubådsbesætninger. 4.744 navne fra 1. verdenskrig og 22.747 navne fra 2. verdenskrig står indgraveret på 84 broncetavler ubåd for ubåd. (Deutsche Friedhofskultur 61(1971)15–16.)

Krematorium i Bratislava. 718(437):726.83
Hovedstaden i Slovakiet har fået krematorium. (Ignis 42(1970)9:133.)

Frankrig. 718(44)
I 1904 skiltes stat og kirke i Frankrig, og dermed blev begravelsevæsenet en kommunalopgave. Dette har visse steder til konsekvens, at ikke blot drives kirkegårdene men også begravelseforretninger af kommunen, eller andre steder har man overgivet det i kommission til private forretninger, men i begge tilfælde til kommunalt fastsatte priser med op til 5 takstklasser. Her er altså ikke megen lighed. (Ignis 42(1970)10:142–47.)

Studiebesøg i Sverige. 718(485)
Med 38 deltagere foretog Arbeitsgemeinschaft Friedhof und Denkmal, den tyske forening for kirkegårdskultur en studierejse til Sverige 6/6–13/6 1970, hvor besøg aflagdes i Malmö, Kristianstad, Oskarshamn, Norrköping, Huddinge, Stockholm, Uppsala, Gävle, Västerås, Örebro, Huskvarna, Jönköping og Hälsingborg. Turen var planlagt af Dr. Boelke, og svensk cicerone var kirkegårdsleder Wilhelm Stürenberg, Kristianstad og direktør Nils Grufman, Stockholm. (Deutsche Friedhofskultur 1961(1971)1:2–13, Ignis 42(1970)9:132–33.)

Kommunetilskud til ligbrænding. 718(485):614.62
Et antal svenske kommuner, der ikke har krematorium inden for kommunegrænsen, yder tilskud til kremation enten i form af transportudgift og/eller kremationsgebyr, eller et fast beløb pr. kremation. (Ignis 42(1970)7–8:113.)

Jönköping. 718(485)
Byen har kirkegårdsproblemer. Svensk ligbrændingsforening har henlagt sin konference til byen 26.–27. april. (Ignis 43(1971)1:3–7.)

Linköping. 718(485)
Linköping har fået en smuk mindelund på den gamle kirkegårds søndre griftegård. (Ignis 42(1970)11:160.)

Malmö. 718(485)
Fra årsskiftet 1971/72 får kirkegårdsforvaltningen nye lokaler i en kontorbygning på Östergatan. På budget for 1971 er også optaget en 575 m² stor værkstedsbygning til kirkegårdsforvaltningens centrale serviceanlæg. Der bliver plads til 15–20 ansatte. Et interessant indslag i planlægningsarbejdet er personalets medvirken ved udarbejdelsen af grundlaget for projekteringen. (Ignis 42(1970)10:148.)

For år tilbage afholdt kirkegårdsforvaltningen en konkurrence om kunstnerisk værdifulde monumenter. Nu har den foretaget en undersøgelse af konkurrencens resultat, idet der jævnsides er ført to typer kirkegårdsanlæg på Limhamn kirkegård. Undersøgelsen konkluderer, at der må mere og tidligere information af publikum til. (Ignis 42(1970)11:164–66.)

Nacka, Storkällans kgd. 718(485)
I 1945 købte Nacka menighed et naturskønt område midt i en granskov til ny kgd. Kirkegården anlagdes af professor Gunnar Mårtinson og et kapelkrematorium projekteredes af arkt. SAR Wolfgang Huebner. Anlægget har kostet 7 mill. kr. (sv.) Indvielsen fandt sted 26. september. (Ignis 42(1970)11:155–60.)

Hollandsrejse. 718(492)
Svenska Eldbegängelseföreningens rejse 1970 gik til Holland i dagene 12.–18. april. Rejsen gik gennem Arnhem, Utrecht, Doorn, Rotterdam, Delft,

Haag, Keukeenhof blomsterpark, Aalsmeerblomsterauktioner og Boskoop. Kirkegårde, krematorier og specielle hollandske forhold og skikke studeres. (Ignis 42(1970)6:84-92.)

Sveriges kirkegårdslederforening.

718.007:061.22(485)

På svenske kirkegårdslederes årsmøde i Lycksele ændredes foreningens navn fra Föreningen Sveriges Kyrkogårdsföreståndare til Föreningen Sveriges Kyrkogårdschefer, endvidere trak Ragnar Ekstedt, Växjö, sig tilbage fra formandskabet og efterfulgtes af Gösta Gustafsson, Uppsala. Dagene gik med foredrag, diskussioner, maskinudstilling og ekskursioner. Næste års mødested bliver Varberg. (Ignis 42(1970)9:123-28.)

Resolutioner

Kirkeministeriets skrivelse af 5. marts 1966 (til overtilsynet for Holmens kirke) angående *ændring af det nugældende regulativ for Holmens kirkegård.*

I skrivelse af 27. januar 1966 har overtilsynet med henvisning til tidligere brevveksling, senest skrivelse herfra af 16. november 1965*) angående ændring af det nugældende regulativ for Holmens kirkegård, udbedt sig ministeriets eventuelle bemærkninger til det sagen vedlagte af Holmens sogns menighedsråd den 20. januar 1966 indsendte ændrede forslag til nyt regulativ for kirkegården.

Ifølge det nu foreliggende forslag har nedenævnte 3 grupper af personer adgang til erhvervelse af gravsteder på kirkegården:

Gruppe 1.

a. Personer ansat ved, og pensionister hørende til søværnet, deres ægtefæller og hjemmевærende børn.

b. Folkekirkemedlemmer boende i Københavns kommune.

Gruppe 2.

Folkekirkemedlemmer boende uden for Københavns kommune.

Gruppe 3.

Personer, som ikke er medlemmer af folkekirken.

De i regulativforslaget fastsatte takster for erhvervelse og fornyelse af gravsteder er herefter fastsat således, at der gælder de laveste takster for personer, der tilhører gruppe 1, medens taksterne er højere for personer i gruppe 2 og højst for personer i gruppe 3.

I anledning heraf skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at udkastet til regulativet bør ændres således, at betalingen – i overensstemmelse med det i kirkeministeriets skrivelse af 16. november 1965 udtalte – i stedet for at fastsættes på grundlag af de i udkastet nævnte 3 grupper bør fastsættes særskilt for nedennævnte 4 grupper:

*) VK, bd. 23, nr. 12, s. 91.

Gruppe 1.

a. Personer ansat ved, og pensionister hørende til søværnet, deres ægtefæller og hjemmевærende børn.

b. Folkekirkemedlemmer boende i Københavns kommune.

Gruppe 2.

Folkekirkemedlemmer boende uden for Københavns kommune, og som enten har ægtefælle, forældre eller børn begravet på kirkegården.

Gruppe 3.

Folkekirkemedlemmer boende uden for Københavns kommune.

Gruppe 4.

Personer, som ikke er medlemmer af folkekirken.

Kirkeministeriets skrivelse af 6. april 1966 (til frk. N. N.) angående *opgravning af en urne i anledning af en kistebegravelse.*

I et hertil indsendt andragende har De oplyst, at urnen med asken af Deres fader i februar måned 1958 blev nedsat i gravsted nr. . . . på A. kirkegård, hvilket gravsted alene omfatter en enkelt gravplads, således at nedsættelse af en kiste i gravstedet forudsætter, at urnen opgraves og atter nedsættes.

Under henvisning til, at Deres nu 86-årige moder er alvorligt syg og at hun ikke ønsker sit lig kremeret, har De anholdt om ministeriets tilladelse til i givet fald at lade Deres moder begrave i det omhandlede gravsted, selv om hun skulle afgå ved døden, inden fredningstiden for urnebegravelsen udløber i 1968.

I anledning heraf skal man, efter at man om sagen har brevvekslet med stiftsøvrigheden over Århus stift, meddele, at ministeriet intet har at erindre imod, at der foretages kistebegravelse i det omhandlede gravsted inden den 31. december 1968, såfremt Deres moder måtte afgå ved døden inden denne dato, således at urnen i forbindelse dermed optages for umiddelbart efter begravelsen atter at nedsættes i gravstedet, så vidt muligt på sin hidtidige plads.

Kirkeministeriets skrivelse af 28. april 1966 (til stiftsøvrigheden over Roskilde stift) angående *dyrtidsregulering af visse takster i en kirkegårdsvedtægt.*

I skrivelse af 9. december 1965 har stiftsøvrigheden indberettet, at ejeren af A. sogns kirke-tiende med tilslutning fra A. menighedsråd har ansøgt om godkendelse af det hoslagt tilbagefølgende udkast til vedtægt for A. kirkegård.

Ved sagens forelæggelse for ministeriet har stiftsøvrigheden udbedt sig en udtalelse om, hvorvidt der – som i vedtægten fastsat – vil kunne ydes sædvanligt honorartillæg til de i vedtægtens §§ 30-36 anførte takster for erhvervelse og fornyelse af gravsteder.

I anledning heraf skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at ministeriet kan tiltræde, at takster, der alene eller i det væsentlige udgør vederlag for arbejdsydelser, fastsættes til et grundbeløb med sædvanligt pct.-tillæg, medens andre takster, som for eksempel de i kirkegårdsvedtægtens §§ 30–36 anførte, bør fastsættes til faste beløb.

Kirkeministeriets skrivelse af 12. juli 1966 (til stiftsøvrigheden over Helsingør stift) angående *en mellem et menighedsråd og Gartner- og Gartneriarbejdernes fagforening indgået overenskomst*.

I et med stiftsøvrighedens skrivelse af 3. januar 1966 hertil indsendt andragende har Smørum herreds provstiudvalg forespurgt, om samme vil kunne godkende det hoslagt tilbagefølgende udkast til overenskomst mellem A. menighedsråd og Gartner- og Gartneriarbejdernes fagforening vedrørende løn- og arbejdsforhold for de på A. sogns kirkegårde beskæftigede gartnere.

Ved sagens forelæggelse for ministeriet har stiftsøvrigheden for sit vedkommende ytret betænkelighed ved, at der meddeles godkendelse på en overenskomst, som den foreliggende, idet stiftsøvrigheden har henvist til, at provstiudvalget efter overenskomstens indgåelse rent faktisk afskæres fra at modsætte sig eventuelle uønskede vilkår i aftalen. På den anden side finder stiftsøvrigheden ikke overenskomsten stridende mod den kirkelige lovgivning, herunder præstelønningslovens § 70, ligesom omstændighederne efter stiftsøvrighedens opfattelse kan gøre det nødvendigt, at en sådan overenskomst indgås med fagforeningen.

I denne anledning skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at ministeriet med stiftsøvrigheden er enig i, at det ikke kan anses for uforeneligt med præstelønningslovens § 70 eller andre bestemmelser i den kirkelige lovgivning, at en overenskomst som den omhandlede stadfæstes af provstiudvalget, men ministeriet må dog finde, at den i overenskomstens § 11 indeholdte bestemmelse, hvorefter menighedsrådet skal være indforstået med ved gartnerisk arbejde at beskæftige medlemmer af den pågældende fagforening, bør udgå.

Kirkeministeriets skrivelse af 19. september 1966 (til N. N.) om *hvorvidt en præst i folkekirken kan nægte at medvirke ved begravelse af en person, der står uden for folkekirken, og om hjemmelen for, at den pågældendes dåbsattest bærer påtegning om hans udmeldelse*.

I skrivelse af 7. juni 1966 har De forespurgt, om en præst i folkekirken til sin tid vil kunne nægte at medvirke ved Deres begravelse under henvisning til, at De er udtrådt af folkekirken.

De har endvidere udbedt Dem oplysning om hjemmelen for, at Deres dåbsattest er forsynet med påtegning om Deres udmeldelse, idet De i denne forbindelse har forespurgt, om sådan påtegning

meddeles i alle tilfælde, hvor en person udtræder af folkekirken.

I denne anledning skal man meddele, at det i § 18, stk. 1, i lov om kirkers brug, sognebåndsløsning m. m. nr. 151 af 30. maj 1961 er fastsat, at ingen præst i folkekirken er pligtig at udføre kirkelige handlinger for personer, der ikke er medlem af hans menighed, og at det stillede spørgsmål derfor må besvares bekræftende.

Med hensyn til den Deres dåbsattest påtegnede oplysning om Deres udtræden af folkekirken skal man meddele, at det i anordning af 22. marts 1897 angående regler for udtrædelse af og genoptagelse i folkekirken er fastsat, at der ved tilførslen til vedkommende ministerialbøger om en persons fødsel og dåb vil være at foretage notering om hans udtræden af folkekirken, og at bemærkning herom skal påføres udskrifter af den pågældende tilførsel.

Da en persons medlemsforhold til folkekirken i henhold til § 5, stk. 3, i lov nr. 280 af 30. juni 1922 om menighedsråd ophører ikke blot, når den pågældende udtræder af folkekirken ved egentlig formel anmeldelse i henhold til bestemmelserne i nævnte anordning, men også når han – uden sådan anmeldelse – slutter sig til et trossamfund uden for folkekirkens orden eller på anden måde, så som ved at lade sig gendøbe, stiller sig uden for denne, vil det rent faktisk være muligt, at en person, der er udtrådt af folkekirken, vil kunne være i besiddelse af en efter folkekirkens ministerialbøger udfærdiget dåbsattest, som ikke bærer påtegning om hans udtræden af folkekirken.

Kirkeministeriets skrivelse af 21. september 1966 (til biskoppen over Århus Stift) om, *hvorvidt begravelsesattester skal være forsynet med originalpåtegning fra politiet om, at betingelserne for ligbrænding er til stede*.

I et med Deres Højærværdigheds erklæring af 23. juli 1966 hertil indsendt andragende har provst N. N. forespurgt, om det kan kræves, at begravelsesattester skal være forsynet med originalpåtegning fra politiet om, at betingelserne for ligbrænding er til stede.

I anledning heraf skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at man om sagen har brevvækslet med justitsministeriet, der har udtalt, at det er tilstrækkeligt, at den af vedkommende ministerialbogsfører udfærdigede begravelsesattest indeholder en af ham udfærdiget afskrift af politiets erklæring om ligbrænding på den originale dødsattest.

Nærværende ministerium kan for sit vedkommende henholde sig hertil.

Kirkeministeriets skrivelse af 26. november 1966 (til Frederiksberg kommunalbestyrelse) angående *lovligheden af nogle bestemmelser om begrænsninger i adgangen til at erhverve brugsretten til gravsteder på Frederiksberg ældre kirkegård*.

I skrivelse af 3. november 1964 godkendte ministeriet nogle ændringer af taksterne samt af ordlyden i reglementet for Frederiksberg begravelsesvæsen, herunder en ændring af reglementets § 14, idet man dog med hensyn til denne paragraf bemærkede, at endelige bestemmelser vedrørende retten til gravsteder på Frederiksberg ældre kirkegård til sin tid ville være at forelægge til godkendelse.

Men henvisning hertil har kommunens økonomisk-juridiske forvaltning herefter i skrivelse af 11. august 1966 rejst spørgsmål om, hvorvidt ministeriet vil kunne godkende, at der ved ovennævnte bestemmelses udformning lægges de principper til grund, at brugsretten til et ledigblevet gravsted på Frederiksberg ældre kirkegård ikke kan erhverves forud således, at gravstedet henligger til senere benyttelse, samt at det betinges, at den, til hvis jordfæstelse der ønskes et gravsted på denne kirkegård, skal have haft fast bopæl i Frederiksberg kommune i mindst 2 år umiddelbart forud for dødsfaldet.

I anledning heraf skal man meddele, at stiftsøvrigheden over Københavns stift i en over sagen afgivet erklæring har udtalt, at der efter stiftsøvrighedens formening intet vil være til hinder for, at der i reglementet fastsættes en regel om, at brugsretten til et ledigblevet gravsted på Frederiksberg ældre kirkegård ikke kan erhverves forud således, at gravstedet henligger til senere benyttelse. Stiftsøvrigheden kan derimod ikke anbefale godkendelse af den i andragendet omtalte regel om, at adgangen til at blive begravet på nævnte kirkegård betinges af, at den til hvis jordfæstelse gravstedet ønskes, skal have fast bopæl i Frederiksberg kommune i *mindst* 2 år forud for dødsfaldet. En sådan bestemmelse forekommer at være i strid med den naturlige ligeret med hensyn til retten til gravstedserhvervelse, der bør tilkomme alle borgere, uanset det tidsrum de har boet i kommunen, ligesom bestemmelsen vil være i strid med den i dansk kommunalret gældende grundsætning, hvorefter enhver, der tager bopæl i en kommune uden lovgivningens billigelse af det modsatte, bliver ligeforpligtet og ligeberettiget borger.

Det tilføjes, at ministeriet kan tiltræde det af stiftsøvrigheden anførte, ligesom man i øvrigt må være af den opfattelse, at det ikke vil være foreneligt med bestemmelsen i § 25, stk. 2, i lov om vedligeholdelse af kirker og kirkegårde at gøre udlæggelse af gravplads på Frederiksberg ældre kirkegård til tilflyttere betinget af, at disse forud for dødsfaldet har haft bopæl i et vist tidsrum i kommunen.

Ministeriet ser sig herefter ikke i stand til at godkende en bestemmelse som den anførte, hvorimod ministeriet kan tiltræde, at det fastsættes, at gravstedet på Frederiksberg ældre kirkegård kun kan erhverves i forbindelse med dødsfald og kun i tilfælde, hvor afdøde indtil sin død havde fast bopæl i kommunen eller havde sådan tilknytning til denne eller kirkegården, som omhandles i vedligeholdelseslovens § 25, stk. 3.

Kirkeministeriets skrivelse af 1. december 1966 (til stiftsøvrigheden over Århus stift) angående *beregning af betaling for brug af en kirke, vederlag til præst og kirkebetjening samt betaling for fornyelse af retten til et gravsted i forbindelse med en begravelse.*

I et senest med stiftsøvrighedens erklæring af 22. august 1966 hertil indsendt andragende har snedkermester N. N. forespurgt, om A. begravelsesvæsen i anledning af en på A. sogns kirkegård foretaget begravelse af fhv. gartner O. O. ved siden af dennes tidligere dér begravede hustru har været berettiget til at kræve betaling for brug af kirken samt vederlag til præst og kirkebetjening efter de i henhold til kirkegårdsvedtægten og takstregulativet for A. kirkegårde gældende takster for udenbysboende, i hvilken forbindelse andrageren har henvist til ministeriets cirkulære af 25. august 1961 angående præsters og kirkebetjentes adgang til at modtage vederlag for kirkelige handlinger, pkt. 4, hvorefter personer, som ikke ved deres død var hjemmehørende i sognet eller kommunen ved begravelse sidestilles i den nævnte henseende med indensognsboende, bl. a. såfremt de har ægtefælle begravet som indensognsboende (eller dermed ligestillede) på sognets kirkegård.

Det fremgår af sagen, at A. begravelsesvæsen på sin side har henvist til, at afdøde, der efter sin hustrus død var flyttet fra A. til B., hvor han havde bopæl ved sin død, havde indgået nyt ægteskab.

I anledning heraf skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at ministeriet ikke finder, at den omstændighed, at afdøde efter sit første ægteskab har været i andet ægteskab, kan medføre, at hans særlige tilknytning til den første hustrus gravsted dermed kan anses for at være opørt.

Ministeriet kan herefter tiltræde, at afdøde i henhold til beregningen af fornyelsesafgiften for gravstedet er henført til undtagelsesbestemmelsen i kirkegårdsvedtægten § 10, stk. 2., således at afgiften i vedlagte regning fra A. begravelsesvæsen er beregnet som for indenbysboende (2 gravpladser à 6 kr. i 12 år). Ligeledes kan ministeriet godkende beregningen af beløbet for fornyelsen af hæk 41 kr. 28 øre.

Derimod må ministeriet under hensyn til foranstående finde, at betalingen for gravkastning og stampning – på tilsvarende måde som betalingen for gravstedets fornyelse – burde have været beregnet efter den for indenbysboende gældende takst af 223 kr. 67 øre i stedet for som på den foreliggende regning anført 310 kr. Ministeriet må endvidere finde, at der ikke burde have været opkrævet betaling for brug af kirken, jfr. kirkegårdsvedtægten § 29, eller vederlag til præst og kirkebetjening, jfr. herved ministeriets nævnte cirkulære af 25. august 1961, pkt. 4.

Ministeriet går herefter ud fra, at der snarest finder tilbagebetaling sted af de for meget erlagte beløb.

PLANT POULSENS PLANTER

D. T. POULSENS PLANTESKOLE
Kelleris - Kvistgaard. Telf. (01) 23 33 66

Filial: Plantebutikken, Kregme, Hillerød.
Frederiksværkvejen . Telf. (03) 345 11 21

blomsterfrø
plænegræs
blomsterløg og knolde
bekæmpelsesmidler

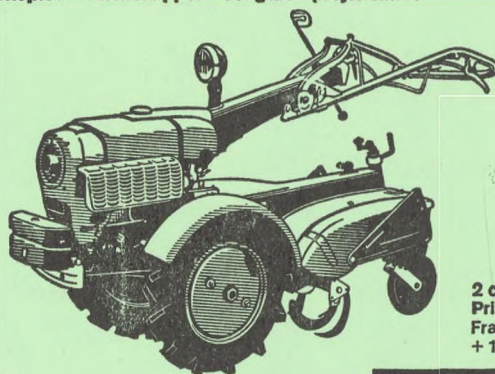
a/s L. DÆHNFELDT

ODENSE . Telefon (09) 13 06 06

HONDA

4-6-8-10-14 hk. kan påmonteres:

Jordfræser - Vendepløj - Kultivator - Påhængsvogn - Fejemaskine -
Snepløj - Plæneklipper - Frugtræsprøjte o.m.a.

2 cyl. 4 takt - 10 hk.
Pris: 5.800.-
Fræser 1.050.-
+ 12½ % moms.

for GARTNERE **Model F 190**

G. B. M. BROENGE 29 · ISHØJ 2630 TÅSTRUP
Nærmeste forhandler anvises:

Tlf. (01) 99 19 11

BIRKHOLM PLANTE SKOLE

Vassingerød pr. Allerød . Telf. (03) *27 31 26

Prydbuske i alle sorter og størrelser. Store partier af de mest brugte. - løvrigt alle planter til kirkegårde.

Aflæg planteskolen
et besøg.

HØRSHOLM PLANTESKOLE

H. GLÆSEL • FOLEHAVEVEJ . HØRSHOLM

Til kirkegårde anbefales: stedsegrønne træer og buske, roser og stauder, prydræer og prydbuske.

Forlang vort store illustrerede pris- og hovedkatalog tilsendt franco. - Besøg planteskolen.

Varene bringes overalt i København og omegn.

TELEFON (01) *86 01 18

Det levende Lys
ASP-HOLMBLAD

